

Eenige Mededeelingen en Opmerkingen omtrent Nederlandsche Lepidoptera

door

P. HAVERHORST.

I. MACROLEPIDOPTERA.

Hoplitis milhauseri F. Uit eene der door mij te Breda gevonden poppen ontwikkelde zich in Mei 1911 een ♀ van zeer lichtgrijze grondkleur bij wie de lichtgele dwarsband overal scherp begrensd en in de cellen 1*b* en 4 geheel door de grondkleur onderbroken is. De tweede (kleine) zwarte vlek boven de grootere in den staarthoek der achtervleugels is bij dit voorwerp afwezig gebleven.

Lymantria monacha L. De meening, dat de halskraag en de kop, zelfs bij zeer geprononceerd melanistische exemplaren, nog altijd wit blijven, blijkt niet juist. Bij een op 5 October 1913, dus aanmerkelijk later dan den gewonen vliegtijd, in het Mastbosch gevangen ♂ is ook die kraag zwart, terwijl van de witte beharing van den kop slechts enkele grijze haren zijn overgebleven.

Lasiocampa quercus L. Van den heer L. KRANENDONK te Dordrecht ontving ik een uit de rups gekweekten ♂, bij wien het geel van den band zich zoo ver over het achterste deel der vleugels heeft uitgebreid, dat op de voorvleugels nog slechts een smalle, vervloeiende rand der grondkleur en op de achtervleugels slechts eenig geelbruin tegen de franje-lijn is overgebleven (ab. *roboris* Schrk?). Het is blijkbaar dezelfde ab. die in 1895 door de heeren DE VRIES en Dr. J. TH. OUDEMANS uit eenige in Zuid-Limburg gevonden rupsen is verkregen.

Endromis versicolora L. De ♂ vliegt, zooals bekend is, bij dag. Ik vond hem echter in April j.l. des morgens ook een paar malen tegen straatlantaarns zitten. Vliegt hij behalve bij dag dus ook nog des avonds of des nachts? Ik zag hieromtrent nergens iets vermeld.

Acronycta leporina L. var. *bradyporina* Tr. Eene fraaie ab. ving ik op 22 Juli 1912 te Breda n.l. een ♂ met zwart bestoven franjeveld. Eene soortgelijke afwijking is ook in Engeland bij den type waargenomen en heeft van TUTT den naam *Semivirgia* ontvangen. Of de aberratie ten onzent al meer is waargenomen is mij niet met zekerheid bekend. Voor zoover ik de litteratuur in de jaargangen van het Tijdschrift kon raadplegen vond ik haar nog niet vermeld: zij is in ieder geval zeer zeldzaam.

Miana ophiogramma ESP. Weder werd van de zeldzame variëteit Maerens Stgr. door den heer A. DULFER te Numansdorp een voorwerp gekweekt en een ander in de vrije natuur gevangen. De heer DULFER had de welwillendheid mij het laatste exemplaar voor mijne collectie af te staan. Het is geëtiquetteerd 29 Juni 1913.

Hadena funeria HEIN. De heer R. A. POLAK te Amsterdam zond mij een jaar of wat geleden eens eenige vlinders, door hem gevangen te Schoonoord in Drente, waaronder ik een ♂ van *H. funeria* ontdekte. Tot nog toe was deze soort ten onzent alleen in Noord-Brabant waargenomen. In Europa was zij geruimen tijd slechts van Noordwest-Duitschland en Nederland bekend, doch is in de laatste jaren ook uit Noord-Italië, Krain en Bosnië vermeld.

Hadena hepatica HB. De vangst van het eerste exemplaar dezer soort ten onzent in 1909 is betrekkelijk spoedig door de vondst van een tweede voorwerp gevolgd. De heer N. A. DE JONCHEERE trof den 18^{en} Juni 1913 te Houthem in Zuid-Limburg een zeer gaven ♂ op smeer aan.

Xylina furcifera HUFN. De heer L. KRANENDONK ving op 8 October 1906 een exemplaar dezer zeldzame soort te Dordrecht. Nieuw voor Zuid-Holland.

Acidalia emutaria HB. Het derde inlandsche voorwerp dezer soort is den 12^{en} Juli 1912 op het eiland Texel aangetroffen door den heer N. A. DE JONCHEERE; dus nog

nader bij de zee en aanmerkelijk noordelijker dan de beide andere bekende exemplaren. Het is een frisch, duidelijk roodgetint ♀. De datum geeft echter geene bevestiging van het vermoeden, dat de soort ook in ons land gelijk elders twee kort op elkander volgende zomergeneraties zou hebben.

Larentia nigrofasciaria GOEZE. Deze tot nog toe alleen uit Gelderland en het Oosten van Noord-Brabant vermelde soort komt ook en wellicht niet eens bijzonder zeldzaam in Zuid-Limburg voor. Een voorwerp in mijne collectie is door den heer H. J. H. LATIERS te Kerkerade gevangen en de heer N. A. DE JONCHEERE trof in 1912 te Houthem in rozeknoppen de rupsen aan, waaruit zich in 1913 de vlinders ontwikkelden.

Asthena anserarie H.S. Mede te Houthem vond de heer N. A. DE JONCHEERE in 1912 het tweede inlandsche exemplaar dezer soort, terwijl hij op 15 Juni 1913, te zelfder plaatse zijnde, aan zijne vangst nog een viertal voorwerpen kon toevoegen, waarvan hij de welwillendheid had er een voor mijne collectie af te staan. De vlinder schijnt derhalve in Zuid-Limburg minder zeldzaam dan de late ontdekking voor onze fauna (1907) zou doen vermoeden en de veronderstelling, dat hij door zijne groote gelijkenis op *Asthena candidata* Schiff. over het hoofd gezien kan zijn, wint door deze vangsten wel aan waarschijnlijkheid.

Tephroclystia pygmaeata HB. is door mij op 26 Mei 1911 gevangen te Breda. Nog niet uit Noord-Brabant vermeld.

Phibalapteryx vitalbata HB. Weder in Zuid-Limburg gevangen door den heer N. A. DE JONCHEERE. Meersen, Juli 1912.

Ellopija prosapiaria L. Van deze soort trof ik op 28 Augustus 1912 te Breda een afwijkend geteekend mannelijk exemplaar aan, waarbij de dwarslijnen der voorvleugels zoo sterk naar elkander zijn gebogen, dat zij in cel 1b eene verbinding aangaan, zoodat het middenveld in tweeën wordt gedeeld.

Gonodontis bidentata CL. De grondkleur is tweeërlei: vuilgeel of grijsachtig bruin. Van den heer L. KRANENDONK te Dordrecht ontving ik een uit de rups gekweekt voorwerp, dat de beide kleuren vertoont: de achtervleugels en de middenband der voorvleugels geel, het franjeveld en minder

geprononceerd ook het wortelveld bruin. Boven dien is achter de tweede dwarslijn op de voorvleugels nog eene grove en op de achtervleugels nog eene fijne donkere lijn aanwezig.

Himera pennaria L. De vleugelvorm loopt bij de ♀♀ vrij sterk uiteen. SPULER geeft in zijn werk „Die Schmetterlinge Europas” als afbeelding van het ♀ die van een klein dier met zeer smalle, gerekte vleugels. Ik bezit een dergelijk exemplaar uit Oosterbeek, maar vond te Breda ♀♀, die, wat vleugelbreedte en afmeting betreft, niet voor ♂♂ behoeven onder te doen. De achterrand der voorvleugels en de voorrand der achtervleugels blijven bij het ♀ echter altijd betrekkelijk langer en de binnenrand der voorvleugels is bij haar steeds betrekkelijk korter dan bij den ♂.

Boarmia cinctaria SCHIFF. De vlinder varieert meer dan men uit de beschrijving in onze entom. litteratuur zou opmaken. Verreweg de meeste voorwerpen zijn wel is waar lichtgrijs; maar ik ving er in het Mastbosch te Breda toch ook met witte grondkleur en bij een ander exemplaar in mijne collectie is die geelachtig grijs met eenigszins paarse tint.

Perconia strigillaria HB. Bij een ♂ in mijne collectie is de ruimte tusschen de eerste en tweede dwarsstreep geheel met de bruingrijze kleur dier strepen gevuld, zoodat een breede, gelijkmatig gekleurde donkere band is ontstaan.

Coscinia cribrum L. Eene mooie aberratie van deze trouwens zeer veranderlijke soort trof ik in Juli 1913 op de Galdersche heide aan. De vlinder heeft de voor- en achtervleugels sterk zwart bestoven; maar deze bestuiving gaat op de voorvleugels niet verder dan tot de vierde puntenrij. Daarachter is het vleugelvlak grijswit, welke kleur dan wordt doorsneden door de zwarte aderuuiteinden.

II. MICROLEPIDOPTERA.

Acentropus niveus OLIV. is uit het Zuiden van ons land nog alleen uit Cuyk vermeld. Door mij ook gevonden te Breda. Augustus 1911.

Euzophera pinguis HW. De vliegtijd voor Duitschland wordt opgegeven als Juli—Augustus, voor Nederland als Juli,

wat vermoedelijk te kort is, wjl ik op 4 September 1913 te Breda nog een pas uit de pop gekomen ♀ ving.

Conchylis badiana HB. Breda, Juni 1912. Nieuw voor Noord-Brabant.

Olethreutes (Penthina) *pruniana* HB. is uit de westelijke provincies nog niet bekend. Het meest westelijke punt harer verspreiding is Breda, waar ik de soort in Juni 1909 voor het eerst in een enkel exemplaar aantrof. Op 14 Juli 1913 vond ik haar daar weder, ditmaal in verscheidene voorwerpen. Behalve *Prunus* worden nog *Sorbus*, *Rosa*, *Salix aurita* en *Crataegus* als voedselplanten opgegeven.

Olethreutes (Grapholitha) *achatana* F. Door mij in Juli 1913 te Breda uit meidoorn geklopt. Uit Noord-Brabant nog niet vermeld.

De rups leeft tusschen bijengesponnen bladeren op *Crataegus*, maar bovendien nog op een aantal andere planten.

Steganoptycha (Grapholitha) *granitana* H.S. Aan de weinige vindplaatsen dezer ten onzent zeldzame soort kan ik nog eene nieuwe toevoegen n.l. Oisterwijk in Noord-Brabant, waar ik den vlinder in Juni 1913 vond. SPULER geeft als voedselplant der rups *Pinus abies* op.

Grapholitha janthinana DUP. is met zekerheid nog alleen uit Friesland, Gelderland en Limburg bekend. Door mij ook te Breda uit meidoorn geklopt. Juni en Juli 1913.

Pamene (Grapholitha) *flexana* Z. Breda, 27 Juli 1913. Nog niet uit Noord-Brabant vermeld.

Pamene (Grapholitha) *rhediella* CL. Op 14 Mei 1913 in eenige exemplaren door mij gevangen te Breda. Nieuw voor Noord-Brabant.

SPULER vermeldt, dat de witachtige rups behalve op haagdoorn en op appel ook nog op peer, pruim en kornoelje leeft en zich achter de schors der voedselplant verpopt. De poppen werden in het voorjaar van 1913 door den heer N. A. DE JONCHEERE te Dordrecht tusschen de schors van vruchtboomen aangetroffen.

Bryotropha (Gelechia) *senectella* Z. Van deze nog niet uit Noord-Brabant vermelde soort trof ik op 13 Juli 1913 een enkel voorwerp te Breda aan. De opgave van SPULER, dat de rups leeft van het mos, dat op muren voorkomt, zal

wel eenige verbetering of uitbreiding behoeven, wijl de meeste voorwerpen ten onzent op de heide werden aangetroffen.

Gelechia vulgella HB. Deze soort was tot dusverre nog alleen van enkele plaatsen uit Gelderland en Limburg bekend geworden. Ik ving haar op 28 Juni 1913 ook te Breda.

Semioscopis avellanella HB. Als vindplaatsen dezer in Nederland zeldzame soort werden bekend Arnhem, Nijmegen, Venlo en Wassenaar. Ik ving de laatste jaren in Maart verscheidene exemplaren van den vlinder ook te Breda. Hij varieert ten onzent meer dan in SNELLEN'S Vlinders van Nederland II is aangegeven. De zwarte besprenkeling blijft somtijds geheel of bijna geheel achterwege, de kleur is in plaats van stofgrijs ook wel vaal bruinachtig en er komen tevens exemplaren voor met, behoudens de laatste helft der middencel, zeer donker bestoven voorvleugels. De soort leefde te Breda waarschijnlijk op beuk.

Depressaria propinquella TR. Breda, 24 October 1913. Was uit het Zuiden van ons land nog alleen uit Limburg vermeld.

Oecophora (Dacycera) *oliviella* F. De rups leeft niet uitsluitend in het rottend hout van eiken, maar ook in dat van andere boomsoorten. Ik vond den vlinder te Rotterdam en te Breda ook op vermolmde deelen van iepen en wilgen.

Spuleria (Laverna) *aurifrontella* HB. Ook in Noord-Brabant. Breda, 14 Mei 1913.

Elachista apicipunctella STT. Breda, einde Mei en begin Juni 1913. Nieuw voor Noord-Brabant.

Gracilaria roscipennella HB. Van deze soort zijn slechts twee inlandsche voorwerpen bekend. Een derde exemplaar ving ik op 10 October 1913 te Breda.

Cemiostoma susinella H.S. Deze soort is tot dusverre alleen uit de duinstreken van Zuid-Holland en uit Lochem vermeld. Ik nam haar in 1910, 1911 en 1912 ook te Breda waar. De opgegeven vliegtijd voor de tweede generatie: Juli zal echter wel met eene maand verlengd moeten worden, wijl ik ongeveer half Augustus nog frissche exemplaren ving.

Adela croesella SCOP. In 1909 trof ik voor het eerst in

Noord-Brabant een voorwerp aan te Breda. In Juni 1913 ving ik in de nabijheid der vorige vindplaats weder eenige exemplaren, ditmaal niet op eik maar op els en braam. Uit het vinden der rupsen onder liguster indertijd door SCHMID, ook onlangs weder door SPULER in zijne „Die Schmetterlinge Europas” medegedeeld, mag dus geene gevolgtrekking omtrent de voedselplant der rups worden gemaakt.

Haverhorst, P. 1914. "Eenige mededeelingen en opmerkingen omtrent Nederlandsche Lepidoptera." *Tijdschrift voor entomologie* 57, 130–136.

View This Item Online: <https://www.biodiversitylibrary.org/item/40993>

Permalink: <https://www.biodiversitylibrary.org/partpdf/9810>

Holding Institution

Smithsonian Libraries and Archives

Sponsored by

Smithsonian

Copyright & Reuse

Copyright Status: NOT_IN_COPYRIGHT

This document was created from content at the **Biodiversity Heritage Library**, the world's largest open access digital library for biodiversity literature and archives. Visit BHL at <https://www.biodiversitylibrary.org>.